

81. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2023

Ēriks Apaļais (1919–1980)

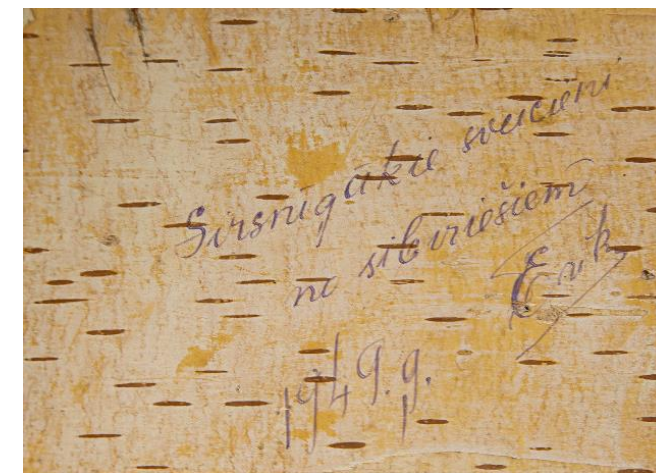
**LU studentu biedrības *Fraternitas Rusticana*
biedrs**

Mg. hist., Mg.sc. Agrita Ozola,
Tukuma muzeja direktore

UNESCO programmas «Pasaules atmiņa» Latvijas nacionālajā reģistrā ir

53 Sibīrijā rakstītas vēstules uz
bērza tāss, tostarp

- 2021. gada 25. martā nominācijā
iekļautais Ērika Apaļā Vasarsvētku
apsveikums draudzenei Annai
Kauliņai, sūtīts no Omskas
apgabala Odesskas uz Jaunpils
«Kaulaiņiem» 1949. gada maija
beigās

Sibīrijā rakstītas vēstules uz bērza tāss diahroniskais un areālais konteksts – izcelsmes vieta un vēsturiskie apstākļi

- autors – Ēriks Apaļais (1920–1980), deportēts no Annenieku pagasta «Vilkiem» 1949. gada 25. martā
- radīšanas vieta – nometinājuma vieta Omskas apgabala Odesskas rajona Odesska,
- reģions – Sibīrija, mērenās klimatiskās joslas jaukto un platlapu mežu zona,
- radīšanas laiks – 1949. gada maija beigas,
- materiāls un tehnika – bērza tāss, rokraksts,
- tēma – apsveikums Vasarsvētkos draudzenei Annai Kauliņai (1926–2020) Jaunpils pagasta «Kaulaiņos»,
- īpašā pazīme – zīmējums un apsveikuma teksts, izmantota pašgatavota tinte.

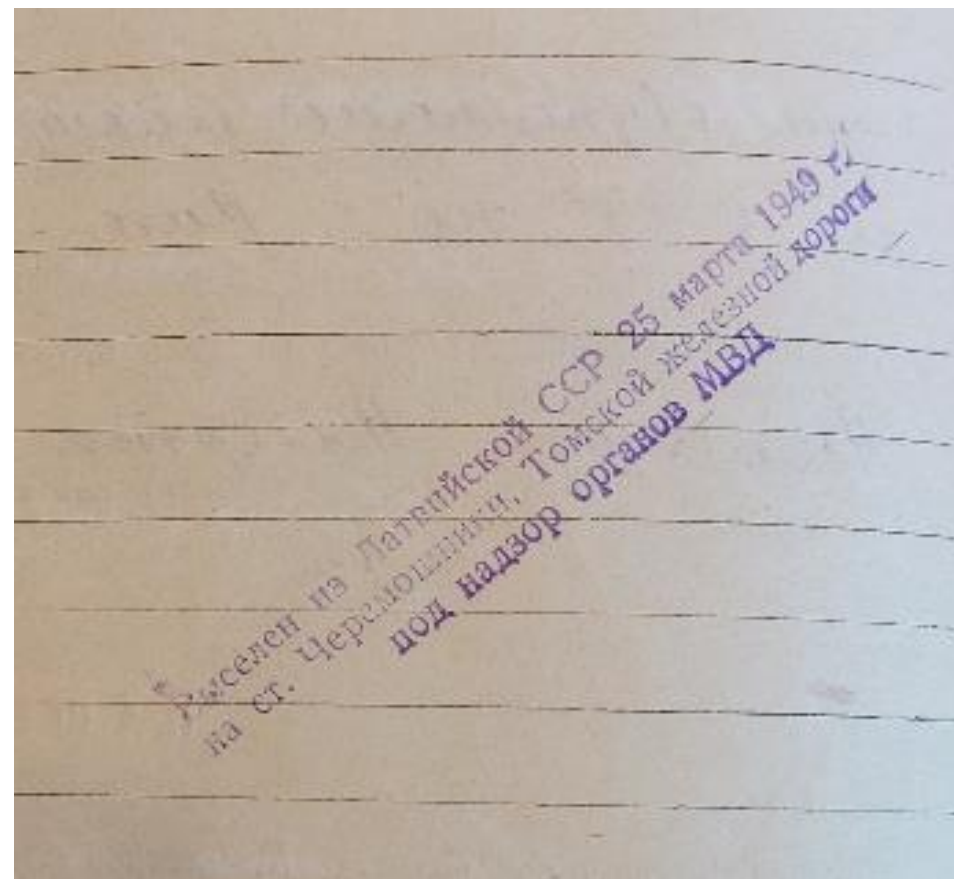
Alberts Apaļais «Zaķu» ķieģeļceplī Tukumā

- Ērika Apaļā tēvs Alberts Apaļais Tukuma apriņķa Rūpkombināta ķieģeļceplā vadītājs (1946-1949)
- Deportēts uz Tomskas apgabalu kā kulaka saimniecības īpašnieks, kam 1939. gadā piederēja «Vilki» Annenieku pagastā (59 ha zemes, 3 zirgi, 14 govīs, 16 cūkas; vasarā nodarbināja 3 algotus strādniekus un ganu)

Alberta Apaļā kulaka ģimenes lieta

- Spiedogs uz izziņas par Alberta Apaļā un viņa dēla Ērika Apaļā pārvietošanu:
- Pārvietots no Latvijas PSR dzelzeļa stacijas Tukums II
- Ešelons Nr. 97333
- 1945. gada 25. martā uz Tomskas dzelzceļa Čerjomušku staciju
- Valsts drošības orgānu uzraudzībā

Ērika Apaļā – kulaka ģimenes locekļa – personas lieta

- Attēls un paraksts pārvietotās personas anketā, kas aizpildīta 11.04.1949 Omskas apgabala Odesskas rajona speckomandantūrā.
- «Laikam gan tik drīz netiksim dzīvokļos. Vēl tikai pilda anketas, mazgājas un citādi rīkojas. [..] Tagad pasludināja mūsu noteikumus. Rūgti dzirdēt, jo šķiet tomēr, ka notikusi netaisnība, jebšu joprojām esam brīvi pilsoņi. Tās droši vien ir Dzimtenes ilgas.»

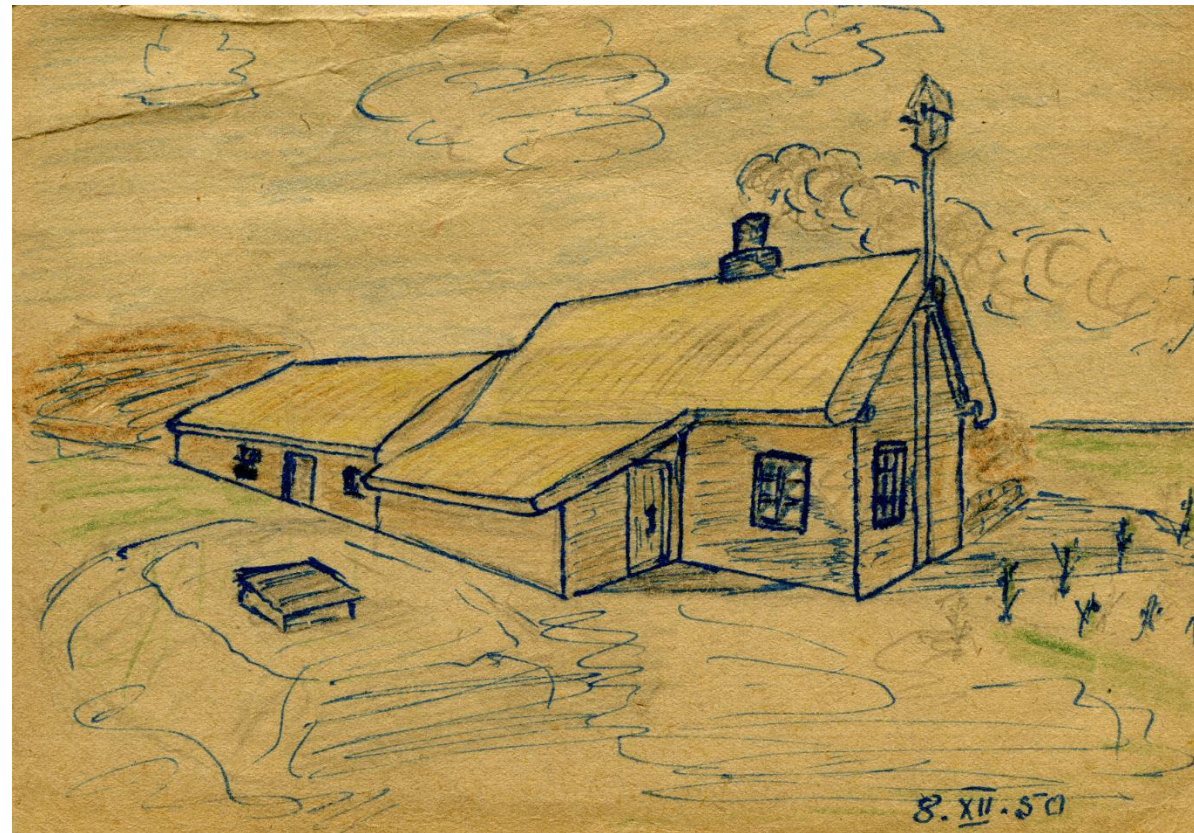
Ēriks Apaļais *Fraternita Rusticana* biedrs

- Latvijas Universitātes studenti:
Voldemārs Brīvonis Apaļais (1920-1947) no Matemātikas un dabaszinātņu fakultātes, Ēriks Apaļais (1919-1980) no Inženierzinātņu fakultātes, Haralds Meija (1920-2004) no Matemātikas un dabaszinātņu fakultātes un Latvijas konservatorijas flautas klases.
Rīgā. Pirms 1940. R. Apses foto

Mājvieta Odesskā, Ērika Apaļā projektēta

- «Būvējām un ārdījām [..]. Beidzām uzlikt pēdējo samana kārtu, saarām velēnas, uzlikām vaiņagu, nokrāvām frontonus, uzlikām jumtu un to iesedzām. Vai tas nav sniegums, par kādu kapitālistiskās zemēs var tikai sapņot? Melni, zemēm noputējuši kā velni. Nebūtu tā mūsu mājele bijusi, tad varētu pagurkoties. Neved mums smiltis, nevaram turpināt strīkēt. Ko priekšniecība īsti domā?» 9.08.1949

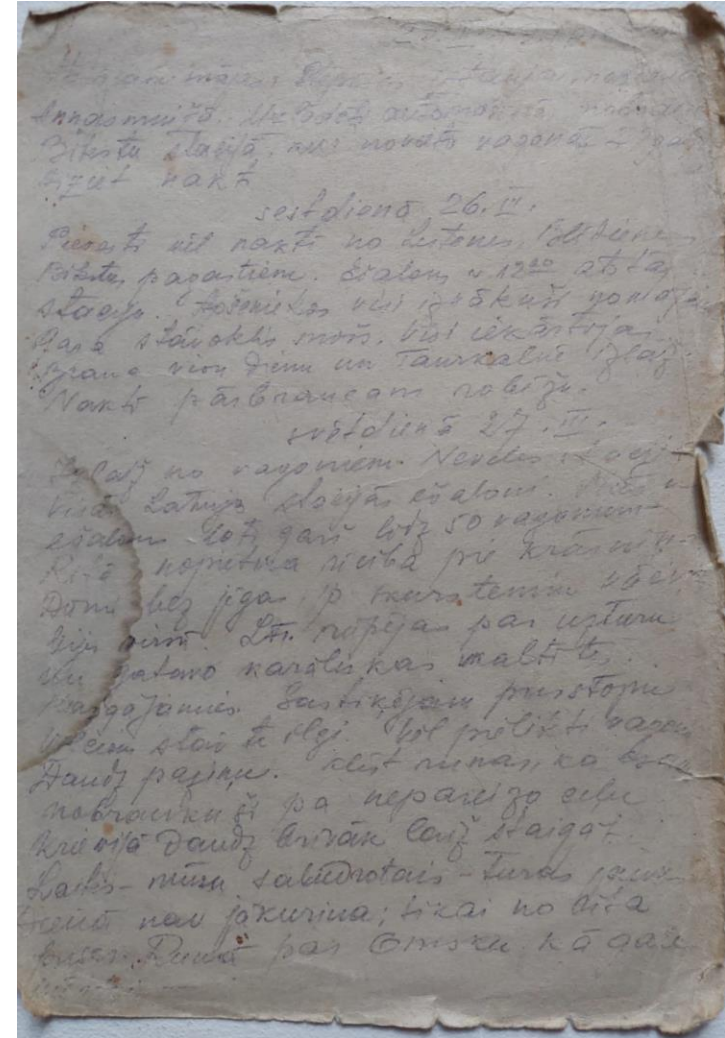

Ķieģeļcepļa būvniecības atspoguļojums

- Ķieģeļu cepli kolhozā «Ukrainas proletārieši» projektē un būvē Ēriks Apaļais, būvniecībā piedalās Valdis Freimanis, pēdējā posmā – arī Kārlis Plezers.

Ieraksts Ērika Apaļā dienasgrāmatā
28.05.1949:

- “Labi, ka mūsu trīs vīru artelī lustīgi. Urbjam, tēšam, zāģējam, robam. Jautrs spirtums darbā, tas galvenais, vajag uzturēt možumu.”

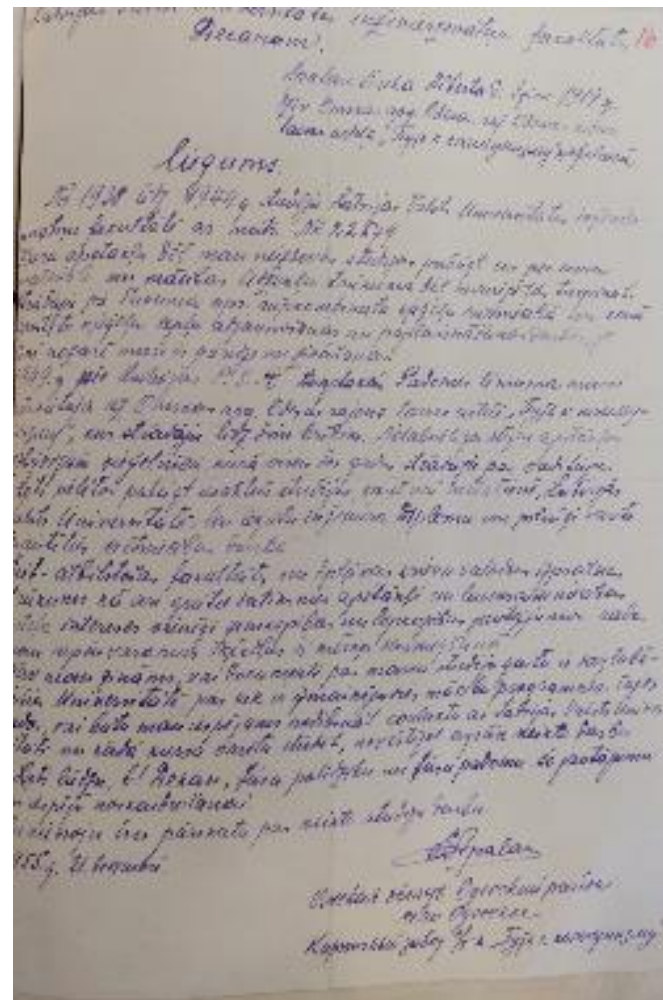
Ēriks Apaļais un Freimaņu ģimene Odesskā

- Annenieku pagasta “Vilku” iemītnieki nometinājumā Odesas ciemā, Tomskas apgabala Odeskas rajonā. No labās sēž: Ēriks Apaļais, Lēna un Voldemārs Freimanis; stāv: nezināma, Maija un Ilze Freimane; priekšā: Juris un Ansis Freimanis. 1955. Fotogrāfs nezināms.

Ērika Apaļā dienasgrāmatas. 25.03.49-17.11.56

- «Vakar liels notikums – saņēmu atbildi no Universitātes. Ļoti iepriecinoši, ka dokumenti visi pie dzīvības, bet bēdīgāk tas, ka noilguma dēļ varu iestāties Universitātē uz vispārējiem noteikumiem caur uzņemšanas komisiju. Nav jau brīnums – 10 gadi ir aizskrējuši un vēl pusotra piedevām. Vai tad nu tā būtu, ka nevienu no nobeigtiem priekšmetiem neieskaitītu. Nu ja noildzis, tad ar pilnu tiesību varu sirsnīgi pateikties tiem, kuri par to gādāja.» [348.lp.]

Sibīrijā rakstītas vēstules uz bērza tāss komunikatīvā loma kolektīvajā atmiņā

Kolekcijas galvenā īpašība ir komplementaritāte, jo saturiskā, vēsturiskā, zinātniskā, arī emocionālā vērtība katrai vēstulei pieaug kontekstā ar citām vēstulēm;

Katra vēstule ir saistīta ar konkrētiem cilvēkiem; to teksti atklāj kādu mazu mirkli viņu dzīvē, bet visas vēstules kopā veido daudzkrāsainu mozaīku, ko 9 Latvijas muzeji pārvērtuši emocionāli uzrunājošā stāstā, kas rada līdzpārdzīvojumu un atgādina par vispārcilvēcīgām vērtībām.

Paldies par uzmanību!

**81. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2023**